

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНОЇ СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ ФАХІВЦЯ СФЕРИ ПОСЛУГ

У статті узагальнено, що професійна позиція фахівця сфери послуг – це структурно-рівневе утворення, що показує єдність і характер зв'язку компонентів, які виражають сформованість особистісних, ділових якостей фахівця, його ціннісно-сміслових орієнтацій у житті та професії, а також ступінь оволодіння компетенціями, необхідними для успішного здійснення своєї професійної діяльності у різних її проявах. Обґрунтовано доцільність інтерпретації поняття професійної позиції фахівця сфери послуг як структурно-рівневого утворення на підставі: аналізу специфіки професійної діяльності фахівця, зайнятого у сфері послуг; визначення функцій діяльності фахівців і підприємств сфери послуг; виділення структурних компонентів професійної позиції фахівця сфери послуг. У статті зосереджена увага на важливості врахування представлених вимог до складання професійного портрету фахівця сфери послуг.

***Ключові слова:** професійна позиція, функції фахівця, професійно-особистісні якості, ціннісно-сміслові орієнтири, професійні компетенції, структура професійної позиції, компетентність, професійна діяльність, професійні портрети.*

Проблема формування професійної позиції майбутнього фахівця сфери послуг в процесі фахової підготовки на сучасному етапі лишається недостатньо вивченою. З метою виявлення шляхів цілеспрямованого формування професійної позиції майбутнього фахівця сфери послуг в процесі фахової підготовки в профільному коледжі, які сприятимуть ефективному професійному становленню особистості студентів, зміні їхніх уявлень про професію й позицію в цій професії, необхідно дослідити поняття професійної позиції фахівця сфери послуг.

У суспільстві виникає потреба в безперервному вдосконаленні системи підготовки кваліфікованих кадрів, необхідність створення цілісної концепції професіоналізації, виявлення форм, в яких вона відбувається. Головну увагу слід сконцентрувати на особистості спеціаліста, оскільки від того, який сенс він вкладає у свою професію, як він ставиться до інших людей, до себе, залежить його професійна позиція та успішність професіоналізації. У науково-педагогічній літературі були зроблені спроби розглянути проблему формування професійної позиції через формування образу професіонала [1], через розгляд системи професійно важливих якостей фахівця [2; 3; 4], через аналіз професійної діяльності та інше.

У працях зарубіжних і вітчизняних науковців професійна позиція розглядається як інтегративний феномен, що є характеристикою особистості в цілому (К. Альбуханова-Славська, Л. Анциферова, О. Асмолов, Б. Братусь і ін.); як спосіб реалізації базових цінностей особистості у її взаємостосунках із іншими людьми (В. Слободчиков, А. Григор'єва і ін.); як центральний компонент освіченості особистості (О. Коршунов, О. Лебедев, В. Монтатов і ін.); як результат взаємопроникнень соціальних, професійних та індивідуальних типових рис особистості (Д. Майерс, І. Кон, О. Газман, А. Петровський та інші), як система ставлень особистості до професії (М. Боритко, С. Вершловський, О. Руденко, М. Сергєєв і ін.).

Мета статті – розкрити особливості структурної складової професійної позиції фахівців сфери послуг.

Ми прийшли до висновку, що для виділення структурних компонентів професійної позиції фахівця сфери послуг необхідно синтезувати накопичений досвід із даного питання і вибудувати свою стратегію по вивченню сутності професійної позиції фахівця сфери послуг. По-перше, необхідно проаналізувати специфіку професійної діяльності фахівця, зайнятого у сфері послуг. Без цього аналізу, на наш погляд, неможливо виділити пріоритетні функції та якості фахівця, який працює на підприємствах сфери послуг. По-друге, ми переконані, що особистісні якості, професійно важливі якості фахівця та його компетенції знаходяться в прямій залежності від функцій діяльності підприємств сфери послуг. Щоб бути успішним професіоналом, у кожний конкретно-історичний період особистісні та професійні якості фахівця, а також прояв його компетенцій мають бути адекватними вимогам до нього у цей період.

Спробуємо визначити функції діяльності фахівців і підприємств сфери послуг. Працівникам сфери послуг доводиться виконувати широкий спектр функцій. Робота підприємств сфери послуг може вважатися успішною, якщо виконуються всі або більшість їх функцій. У центрі уваги діяльності підприємства сфери послуг знаходяться завдання, які складають цілий спектр самостійних функцій окремих спеціалістів. Складність алгоритму діяльності фахівець сфери послуг у тому і полягає, що кожна з функцій стосовно конкретної посади або групи посад не менш важлива, ніж всі вони в сукупності. Ось чому так важливо пропорційно розподілити зусилля кожного окремого спеціаліста. Ось чому до різних фахівців сфери послуг пред'являють, поряд із загальними для всіх, спеціальні та специфічні вимоги. Із цієї ж причини різні категорії фахівців сфери послуг, навіть у рамках одного і того ж підприємства, повинні володіти різним набором якостей.

Виділені нами функції спеціаліста характеризують специфіку діяльності як підприємств, так і самих фахівців сфери послуг, рівень розвитку фахівця в особистісному і професійному планах, конкретний стан організації праці та інше. Також необхідно врахувати сукупність вимог, що пред'являються до спеціаліста сфери послуг. Розглянемо вимоги до складання професійного портрету фахівця сфери послуг:

Блок 1. Придатність до професійної діяльності (психофізичні дані, життєві досягнення, загальний інтелект, спеціальні нахили, особистісні якості).

Блок 2. Готовність до здійснення професійної діяльності (освітня кваліфікація, професійні вміння та навички, комунікативність, організаторські здібності, мотивація, сформованість особистості).

Блок 3. Компетентність спеціаліста (прагматичні здібності, творчий потенціал, виконавчі здібності, продуктивність, застосування етики та культури спілкування з клієнтами, мобільність, підприємницькі здібності).

У рамках досліджуваної нами проблеми дане трактування вимог до фахівця цікавить нас лише як структурна складова частина професійної позиції фахівця сфери послуг.

На основі нової парадигми підбору і оцінювання кадрів із позицій функціональної придатності, професійної готовності та професійної компетентності пропонуємо долучити систему пріоритетних якостей спеціаліста сфери послуг. Згідно з концептуальною структурою професійної позиції спеціаліста представимо систему якостей, які були виділені нами в ході аналізу наукової літератури. На нашу думку, їх можна представити п'ятьма блоками особистісних і професійно важливих якостей, а саме: моральними, емоційно-вольовими, діловими та організаторськими, професійними знаннями, вміннями та навичками.

Структура професійної позиції спеціаліста сфери послуг була б, на наш погляд, неповною без виділення компетенцій, якими повинен володіти фахівець, який успішно здійснює свою професійну діяльність. Поняття компетентності пов'язане з виконанням складних практичних завдань. Їх виконання вимагає не тільки наявності певних знань і умінь, а також певних стратегій і прийомів, необхідних для застосування цих знань і умінь, відповідних емоцій і відносин, а також управління всією цією системою [5].

Ми визнали за необхідне в структурі професійної позиції фахівця сфери послуг виділити ще одну складову – професійні компетенції. На основі аналізу професійної діяльності фахівця сфери послуг нами були виділені наступні компетенції: компетенція особистого самовдосконалення, компетенція економіко-правової культури, інформаційна компетенція, іншомовна, навчально-пізнавальна, соціокультурна, управлінська, громадянська, комунікативна, соціально-трудова, ціннісно-сміслова.

Отже, представимо загальну структуру професійної позиції фахівця сфери послуг, яка складається з наступних блоків та їх змістовних компонентів:

Блок 1. Функції фахівця (соціально-економічна, господарсько-виробнича, адміністративна, організаційна, навчальна, виховна, координаційна, комунікативна, функція планування, саморегуляції, політико-ідеологічна).

Блок 2. Інтегральні вимоги (придатність до професійної діяльності, готовність до професійної діяльності, професійна компетентність).

Блок 3. Ціннісно-сміслові орієнтири (можливість самореалізації особистості, суспільна значущість діяльності, соціальний статус професії, ціннісне ставлення до режиму і умов діяльності).

Блок 4. Професійно-особистісні якості (морально-етичні, емоційно-вольові, комунікативні, ділові та організаторські, професійні знання, вміння та навички).

Блок 5. Професійні компетенції (компетенція особистого самовдосконалення, компетенція економіко-правової культури, інформаційна компетенція, іншомовна, навчально-пізнавальна, соціокультурна, управлінська, громадянська, комунікативна, соціально-трудова, ціннісно-сміслова).

Професійна позиція фахівця ґрунтується на провідних наукових підходах (особистісно-діяльнісному, компетентісному, аксіологічному, ситуативному та ін). Представлена методологія кілька відрізняється від традиційно трактованих понять професійної позиції, оскільки в новій структурі професійної позиції пропонується можливість оцінювання спеціаліста не тільки за професійно-особистісні якості, але і з урахуванням його ціннісно-сміслових орієнтацій та потенційного розвитку різних видів компетенцій.

Резюмуючи вищесказане, спробуємо надати визначення поняття професійної позиції фахівця сфери послуг. Під професійною позицією фахівця сфери послуг ми розуміємо структурно-рівневе утворення, що показує єдність і характер зв'язку компонентів, які виражають сформованість особистісних, ділових якостей фахівця, його ціннісно-сміслових орієнтацій в житті та професії, а також ступінь оволодіння компетенціями, необхідними для успішного здійснення своєї професійної діяльності в різних її проявах.

Використана література:

1. Иванова Е. М. Профессиография как средство формирования образа профессионала / Е. М. Иванова // Психология как профессия. Ежегодник Российского психологического общества. – Т. 9 из вып. 3. – Москва, 2002.
2. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М.: Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996. – 312 с.
3. Хуторской А. В. Практикум по дидактике и современным методикам обучения / А. В. Хуторской. – Санкт-Петербург: Питер, 2004. – 541 с. ; ил. – (Серия «Учебное пособие»).
4. Шадриков В. Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности: репр. воспр. текста издания / В. Д. Шадриков. – Москва : Логос, 2007. – 192 с.
5. Шадриков, В. Д. Психология деятельности и способности человека: учебное пособие / В. Д. Шадриков. – Москва : Логос, 1998. – 320 с.

References:

1. Ivanova E. M. Professiografiya kak sredstvo formirovaniya obraza professionala // Psihologiya kak professiya. Ejegodnik Rossiiskogo psihologicheskogo obschestva. – T. 9 iz vip 3. – Moscow, 2002.
2. Markova A. K. Psihologiya professionalizma. – Moscow : Mejdunarodnii gumanitarnii fond «Znanie», 1996. – 312 s.
3. Hutorskoj A. V. Praktikum po didaktike i sovremennim metodikam obucheniya. – St. Petersburg : Piter, 2004. – 541 s.; il. – Seriya «Uchebnoe posobie».
4. Shadrikov V. D. Problemi sistemogeneza professionalnoi deyatel'nosti – repr. vospr. teksta izdaniya 1982 g. Moscow : Logos, 2007. – 192 s.
5. Shadrikov V. D. Psihologiya deyatel'nosti i sposobnosti cheloveka: uchebnoe posobie / V. D. Shadrikov. – Moscow : Logos, 1998. – 320 s.

Иванова Е. А. Особенности структурной составляющей профессиональной позиции специалистов сферы услуг

В статье обобщено, что профессиональная позиция специалиста сферы услуг – это структурно-уровневое образование, отражающее единство характер связи компонентов, которые выражают сформированность личностных, деловых качеств специалиста, его ценностно-смысловых ориентаций в жизни и профессии, а также степень овладения компетенциями, необходимыми для успешного осуществления своей профессиональной деятельности в различных ее проявлениях. Обоснована целесообразность интерпретации понятия профессиональной позиции специалиста сферы услуг, как структурно-уровневого образования, на основании: анализа специфики профессиональной деятельности специалиста, занятого в сфере услуг; определения функций деятельности специалистов и предприятий сферы услуг; выделения структурных компонентов профессиональной позиции специалистов сферы услуг. В статье сосредоточено внимание на важности учета представленных требований к составлению профессионального портрета специалиста сферы услуг.

Ключевые слова: профессиональная позиция, функции специалиста, профессионально-личностные качества, ценностно-смысловые ориентиры, профессиональные компетенции, структура профессиональной позиции, компетентность, профессиональная деятельность, профессиональные портреты.

Ivanova O. A. Features of the structural component of the professional position of specialists in the service sector

The article summarizes that the professional position of the expert in the sphere of services – is a structural-level education, which shows the unity and the relationship of the components that Express the readiness to personal and professional qualities of a specialist, its value-semantic orientations in life and profession, as well as the degree of mastering the competences necessary for the successful implementation of the professional activity in its various manifestations. The expediency of interpretation of the concept of the professional position of the expert services, as structural-level of education, on the basis of: analysis of the specific professional activity of a specialist, employed in the service sector; definition of the functions of specialists and services; the allocation of the structural components of professional professionals services. The article focuses on the importance of the context of the inventory requirements of the professional portrait of specialist services..

Key words: professional position, function, professional-ologist quality, value-semantic orientations, professional competence, structure of professional attitudes, competence, professional activity, professional portraits.

УДК 81'255:001(045)

Калініченко А. І.

НАУКОВИЙ ТЕКСТ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДУ

Автор розглядає різні підходи до проблем перекладу, зауважує, що мета будь-якого перекладу – ознайомити читача або слухача, який не володіє мовою оригіналу, з певним текстом або усним висловлюванням, відтвореним цією мовою. Здійснено загальний огляд літератури щодо проблем перекладу загалом та перекладу наукових текстів зокрема. У статті названо такі види перекладу: за формою – усний (може бути послідовним і синхронним) та письмовий; за способом – буквальний (дослівний) та адекватний переклад (точно передає зміст оригіналу); за змістом – суспільно-політичний, художній, науково-технічний (технічний) – переклад, який використовують для обміну науково-технічною інформацією між людьми, які спілкуються різними мовами. Зроблено акцент на переклад фахових текстів, виокремлено етапи перекладу наукового тексту.

Ключові слова: переклад, перекладання, еквівалент, науковий текст, двомовність.

Глобалізація та інтеграція сучасного світу виявляється, зокрема, в посиленні міжкультурної взаємодії, що зумовлює інтенсивніший вплив чужих мов на українську [4]. До основоположників зарубіжної теорії перекладу належать Дж. Драйден, Т. Севорі, П. Ньюмарк, Е. Карі, Ж. Мунен, А. Нойберт, О. Каде, Ю. Найда; в українській лінгвістичній традиції – О. Фінкель, М. Зеров, В. Державин, Ю. Жлуктенко, Р. Зорівчак, В. Карабан, І. Корунець, М. Новікова, М. Рильський, О. Чередниченко та інші. Історію перекладу було досліджено В. Копаневим, І. Корунцем, В. Коптіловим, В. Радчуком, І. Алексеевою, В. Подмінгоїним, О. Кальніченком, Т. Шмігером та іншими. До числа сучасних зарубіжних теоретиків перекладу належать К. Райс,